

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ראה

תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 304)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

שבת מברכין, חודש אלול:
המולד, יהיה ביום ד', שעה 17:04 ו-17 חלקים

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:43	20:04	18:52	ירושלים:
20:41	20:07	19:09	תל אביב:
20:43	20:07	19:02	חיפה:
20:42	20:05	19:09	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים שרה בת סוליקא דינה בת סוליקא אסתר בת תמר שרית בת גילה פאני פרוחה בת רחל	הרב רפאל פנחס בן מרים רמו רפאל מנחם בן רות רדואה הרב יוסף בן רחל הרב שלמה בן שמחה חיים נתן צבי בן שרה מרדכי בן רינה מאיר בן נעמי אליהו לוזון בן גד

פרשת ראה - שבת מברכין חודש "אלול" התשפ"ג

"וּבַחֲרַתְּ בַּחַיִּים" (ב')

א. "רְאֵה, אָנֹכִי, נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם, בְּרָכָה וּקְלָלָה. אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ אֵל מִצּוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וְהַקְלָלָה, אִם לֹא תִשְׁמָעוּ אֵל מִצּוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְלַקֵּת אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַי - אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם" (דברים, יא', כו' - כח').

ב. כאשר התורה הקדושה, נותנת לאדם אפשרות בחירה, בין הברכה לקללה, וממילא, בין הטוב לרע, ובין החיים למוות.

אין זאת, אלא, מחמת אהבת הבורא ית"ש עלינו, אשר נבראנו בצלם דמות תבניתו.

וכפי שכתב רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ¹, על מאמר רבותינו ז"ל ², "הכל צפוי, וְהַרְשִׁוּת נְתוּנָה",

"מה שאמר 'הרשות נתונה', דבר זה, כי מצד שהאדם בצלם הקדוש ברוך הוא,

נתן לאדם רשות לעשות מה שירצה, ואין האדם מוכרח במעשיו.

שכך פירוש זה, הכל צפוי לפני הקדוש ברוך הוא,

ועם כל זה, הרשות נתונה לאדם, לעשות כמו שירצה.

ואם רואה שהאדם רוצה לעשות חטא, אין הקדוש ברוך הוא מונע ממנו החטא מלעשות,

אלא, הרשות נתונה לו.

ודבר זה, מפני כי האדם נברא בצלם א-להים,

¹ בספרו הקדוש "דרך חיים" על מסכת אבות.

² מסכת אבות, פ"ג מט"ו.

ויש לו דמיון בזה גם כן אל ה' יתברך".

ואותה הבחירה, אשר נותנת לאדם לבחור בין טוב לרע, היא היא היסוד לקיום

כל המצוות כולם, וכדבריו המפורסמים של הרמב"ם זיע"א³ :

"רשות לכל אדם נתונה,

אם רצה להטות עצמו לדרך טובה, ולהיות צדיק, הרשות בידו,

ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה, ולהיות רשע, הרשות בידו ...

אל יעבר במחשבתו, דבר זה שאומרים טפשי אמות העולם, ורב גלמי בני ישראל,

שהקדוש ברוך הוא, גוזר על האדם מתחלת בריתו, להיות צדיק או רשע.

אין הדבר כן,

אלא, כל אדם, ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו, או רשע כירבעם,

או חכם, או סכל,

או רחמן, או אכזרי,

או פילי, או שוע,

וכן שאר כל הדעות.

ואין לו מי שיכפהו, ולא גוזר עליו, ולא מי שמושכו לאחד משני הדרךים,

אלא, הוא מעצמו ומדעתו - נוטה לאי זו דרך שירצה.

הוא שרמיהו אמר⁴, 'מפי עליון, לא תצא הרעות והטוב',

כלומר, אין הבורא גוזר על האדם - להיות טוב, ולא להיות רע,

וכיון שכן הוא, נמצא זה החוטא, הוא הפסיד את עצמו.

ולפיכך, ראוי לו לבכות, ולקונן על חטאיו, ועל מה שעשה לנפשו, וגמלה רעה.

הוא שפתוב אחריו⁵, 'מה יתאונו אדם חיי וגוי'.

³ בפ"ה מהלכות תשובה הלכות א'-ב'-ג'.

⁴ איכה, ג' - לח'.

וְחָזַר וְאָמַר, הוֹאִיל וְרִשׁוּתֵנוּ בְּיַדְנוּ, וּמִדַּעַתְנוּ עָשִׂינוּ כָּל הַרְעוֹת,
רְאוּי לָנוּ לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, וְלַעֲזֹב רִשְׁעֵנוּ, שֶׁהַרְשׁוֹת עֲתָה בְּיַדְנוּ,
הוּא שְׂפָתוֹב אַחֲרָיו ⁶, 'נַחֲפָשָׁה דְרַכְּנוּ, וְנַחֲקָרָה, וְנִשׁוּבָה' וְגו'.
וְדָבָר זֶה, עֶקֶר גְּדוֹל הוּא,
וְהוּא עֲמוּד הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה,
שֶׁנֶּאֱמַר ⁷, 'רְאֵה נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים',
וּכְתִיב ⁸, 'רְאֵה אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם',
כְּלוֹמַר, שֶׁהַרְשׁוֹת בְּיַדְכֶם,
וְכָל שִׂיחַפֵּץ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת מִמַּעֲשֵׂה בְּנֵי הָאָדָם, עוֹשֶׂה,
בֵּין טוֹבִים בֵּין רָעִים.
וּמִפְּנֵי זֶה הֶעֱנִינוּ, נֶאֱמַר ⁹, 'מִי יִתֵּן וְהִזָּה לְבַבְכֶם זֶה לְהֵס',
כְּלוֹמַר, שֶׁאֵין הַבּוֹרָא כּוֹפֶה בְּנֵי הָאָדָם,
וְלֹא גּוֹזֵר עֲלֵיהֶן לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה,
אֶלָּא, הַכֹּל מִסּוּר לָהֶם."

⁵ איכה, ג' - לט':

"מה יתאונן אדם חי, גבר על חטאו".

⁶ איכה, ג' - מ':

"נחפשה דרכינו, ונחקרה, ונשובה עד יהוה".

⁷ דברים, ל' - טו':

"ראה נתתי לפניך היום, את החיים ואת הטוב, ואת המוות ואת הרע".

⁸ דברים, יא' - כו':

⁹ דברים, ה' - כה':

"מי יתן, והיה לבבם זה להם, ליראה אתי, ולשמר את כל מצותי כל הימים, למען ייטב להם ולבניהם לעלם".

ג. על האמור בריש פרשתן ¹⁰, "רָאָה, אָנֹכִי, נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה וּקְלָלָה",
דרשו רבותינו ז"ל ¹¹:

"אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, מִשָּׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַדָּבָר הַזֶּה בְּסִינַי,
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה ¹², 'מִפִּי עֲלִיוֹן, לֹא תֵצֵא הָרְעוֹת וְהַטּוֹב',

אֵלָּא, מֵאֵלֶיהָ הָרְעָה בָּאָה עַל עוֹשֵׂי הָרְעָה, וְהַטּוֹבָה בָּאָה עַל עוֹשֵׂי הַטּוֹבָה.
דָּבָר אַחֵר, אָמַר רַבִּי חֲנִי -

וְלֹא עוֹד שְׁנַתְתִּי לָכֶם שְׁתֵּי דְרָכִים,
אֵלָּא, שְׁנִכְנַסְתִּי לְפָנֶיךָ מִשְׁוֹרֵת הַדִּין,
וְאָמַרְתִּי לָכֶם ¹³, 'וּבַחֲרַתְּ בַּחַיִּים'."

ובדברי רבותינו ז"ל אלו, ביאר הסבא זיע"א מנובהרדוק ¹⁴:

דהנה, מרגלא בפומי דבני אדם -

"לֹא בַעַד עֵבִירָה, סוֹקְלִין בֵּאֲבוֹן,

וְלֹא בַעַד מִצְוָה, זוֹרְקִין כִּיס זְהָבִי."

והיינו:

¹⁰ דברים, יא' - כו'.

¹¹ דברים רבה, פרשה ד', ג'.

¹² איכה, ג' - לח'.

¹³ דברים, ל' - יט'.

"העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ, החיים והמות נתתי לפניך, הברכה והקללה, ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך".

¹⁴ הוא הגה"ק רבינו יוסף יוזל הורוויץ זיע"א.

בספרו הקדוש "מדרגת האדם", תיקון המידות, פ"ב.

הובא בספר הקדוש "חכמת המצפון" (לסבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי זיע"א), דברים, ח"א, (מאמר רמט', עמודים תעב'-תעה').

שאותם בני האדם, אשר אימרה זאת שגורה בפיהם,

אינם מחברים את מעשיו של האדם אל התורה והמצוות, כדבר אחד,

אלא, שהם רואים את התורה והמצוות, כדבר נפרד ממעשיו של האדם.

והנה, אותה האסכולה החיה במערכת זו, חיה בכפירה גדולה עד למאוד, כיוון שהבורא ית"ש הודיע לנו בתורתו הקדושה:

"רֵאָה, אֲנֹכִי, נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה וּקְלָלָה. אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וְהַקְלָלָה, אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים - אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם."

ולפיכך:

"אמר רבי אלעזר, משאמר הקדוש ברוך הוא הדבר הזה בסיני,

באותה שעה¹⁵, 'מפי עליון, לא תצא הרעות והטוב',

אלא, מאליה הרעה באה על עושי הרעה, והטובה באה על עושי הטובה",

שכן, אחר שהאדם הוא בעל הבחירה, ממילא, מעשיו קשורים אל התורה והמצווה.

ובקיומה, הוא זוכה גם אל טובות העולם הזה, ובביטולה, הוא זוכה גם אל רעות העולם הזה,

כי 'מפי עליון, לא תצא הרעות והטוב' -

כי רק מעשיו של האדם, הם הגורמים אל אותם ההשלכות, ולא הבורא ית"ש.

ובא רבי חגי להוסיף על דבריו הקדושים:

"ולא עוד שנתתי לכם שתי דרכים,

אלא, שנכנסתי לפני משורת הדין,

ואמרתם לכם¹⁶, 'ובחרת בחיים' "

¹⁵ איכה, ג' - לח'.

דהיינו :

שגם בחייו הגשמיים של האדם, עליו לבחור בחיים עצמם,
כיוון שנתבאר לנו בדברי רבי אליעזר, שגם בתוך החיים שייך מוות.
וגילוי זה, שגילה לנו הבורא ית"ש, בציווי "וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים",
נאמר לנו, "לפנים משורת הדין", בכדי שלא יהיה לנו מקום לטעות, כאותה
אסכולה,

אלא, ש"מעשיך יקרבוד, ומעשיך ירחקוד"¹⁷.

באופן, שהגישה הנכונה בקיום התורה והמצוות, היא :

"בעד עבירה, סוקלין באבן,

ובעד מצווה, זורקין כיס זהב".

וזאת, מחמת, שמוטל עלינו לחבר את מעשינו בקשר ישיר, אל התורה והמצוות,

כדבר אחד, המשפיע על חברו.

ד. במאמר הכתובים¹⁸, "ראה, אַנְכִי, נָתַן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה וְקָלָה. אֶת
הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר אַנְכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם.
וְהַקְלָה, אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַנְכִי
מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים - אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם", התקשה מו"ז
הגה"ק רבינו ישועה שמעון חיים עובדיה זיע"א¹⁹ :

א. שלכאורה, היה יותר מדוקדק לומר, "ראה, אַנְכִי, נָתַן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם, אֶת
הַבְּרָכָה וְאֶת הַקְלָה",

¹⁶ דברים, ל' - יט':

"העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ, החיים והמות נתי לפניך, הברכה והקלה, ובחרת בחיים, למען
תחיה אתה וזרעך".

¹⁷ מסכת עדויות, פ"ה מ"ז.

¹⁸ דברים, יא', כו' - כח'.

¹⁹ בספרו הקדוש "תורה וחיים".

שכן, במאמר הכתוב, "ראה, אנכי, נתן לפניכם היום, ברכה וקללה", **משמע, שבתורה הקדושה עצמה, יש ברכה וקללה.**

ב. מפני מה, אמר הכתוב, "את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, אשר אנכי מצוה אתכם היום. והקללה, אם לא תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, ללכת אחרי אלהים אחרים - אשר לא ידעתם",

והלא, דבר זה מובן לנו ממילא,

שכאשר נקיים את מצוות הבורא ית"ש תבוא הברכה, וכשחלילה וחס נעבור על מצוותיו תבוא הקללה?

ג. מפני מה, אמר הכתוב, "את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, אשר אנכי מצוה אתכם היום. והקללה, אם לא תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, ללכת אחרי אלהים אחרים - אשר לא ידעתם",

שכן, לכאורה היה צריך לומר, "את הברכה אשר תשמעו", והקללה, אשר לא תשמעו"?

ה. וביאר בזה, מו"ז זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל²⁰ -

"גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעשיה, בעולם הזה ובעולם הבא,

שנאמר²¹, 'כי חיים הם למצאיהם, ולכל בשרו מרפא',

ואומר²², 'רפאות תהי לשרך, ושקוי לעצמותיך',

ואומר²³, 'עץ חיים היא למחזיקים בה, ותמכה מאשר,

²⁰ אבות, פ"ו מ"ז.

²¹ משלי, ד' - כב'.

²² משלי, ג' - ח'.

²³ משלי, ג' - יח'.

ואומר ²⁴, 'כי לונית חן הם לראשך, וענקים לגרירתך',
ואומר ²⁵, 'תתנו לראשך לונית חן, עטרת תפארת תמגנתך',
ואומר ²⁶, 'כי בי ירבו ימך, ויוסיפו לך שנות חיים',
ואומר ²⁷, 'ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד',
ואומר ²⁸, 'כי ארך ימים ושנות חיים, ושלוס יוסיפו לך',
ואומר ²⁹, 'דרךך דרכי נעם, וכל נתיבותיה שלום'."
ברם, על אף גדולתה ומעלתה של התורה הקדושה,

מחמת, קנאתם ושנאתם של אומות העולם עלינו, שקיבלנו את התורה הקדושה
³⁰,

באים עלינו צרוך וייסורים גדולים, על ידי אומות העולם.

וממילא אם כן, כך הוא ביאור הכתובים -

"ראה, אנכי, נתן לפניכם היום, ברכה וקללה" - שכן, מחמת התורה הקדושה
נמשכת הברכה אל עם ישראל, ומחמת התורה הקדושה באה קנאתם ושנאתם
של אומות העולם שהיא הקללה הגדולה ביותר.

"ראה, אנכי, נתן לפניכם היום, ברכה וקללה" - אמר "לפניכם" ולא "לכם",

²⁴ משלי, א' - ט'.

²⁵ משלי, ד' - ט'.

²⁶ משלי, ט' - יא'.

²⁷ משלי, ג' - טז'.

²⁸ משלי, ג' - ב'.

²⁹ משלי, ג' - יז'.

³⁰ וכמאמרם ז"ל במסכת שבת (פט' ע"א):

"מאי הר סיני?"

הר שירדה שנאה לעכו"ם עליו".

להורות, על אבני המכשול ששימו אומות העולם לפנינו, מחמת התורה הקדושה,

ולהורות, שלא תבוא הקללה על עם ישראל, חלילה וחס.

"את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, אשר אנכי מצוה אתכם היום" - היינו, שהברכה האמיתית היא, שעל אף קנאתם ושנאתם של אומות העולם, תמשיכו ותעסקו בתורה הקדושה.

"והקללה, אם לא תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם, וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום, ללכת אחרי אלהים אחרים - אשר לא ידעתם" - היינו, שהקללה האמיתית היא, שמחמת קנאתם ושנאתם של אומות העולם, תפסיקו לעסוק בתורה הקדושה.

ולפיכך, אמר הכתוב -

"את הברכה אשר תשמעו" - היינו, שהברכה הגדולה ביותר שיש לאיש הישראלי, היא, לשמוע לדברי הבורא ית"ש,

"והקללה, אם לא תשמעו", ולא "והקללה, אשר לא תשמעו" - שכן, הקללה הגדולה ביותר לאיש הישראלי, היא לסור מדברי הבורא ית"ש.

והנה, על מאמר הכתוב ³¹, "ראה, אנכי, נתן לפניכם היום, ברכה וקללה", דרשו רבותינו ז"ל ³² :

"אמר רבי אלעזר, הסיף והספר, ירדו כרוכים מן השמים,

אמר להן -

אם תעשו מה שכתוב בספר הזה, אתם נצולים מן הסיף הזה,

ואם לא תעשו, אתם נהרגים בסיף הזה."

עוד דרשו שם רבותינו ז"ל, על הפסוקים ³³, "אם תאבו ושמעתם, טוב הארץ תאכלו. ואם תמאנו ומריתם, חרב תאכלו, כי פי יהוה דבר":

³¹ דברים, יא' - כ'.

³² דברים רבה, פרשה ד', ה'.

"אמר רבי לוי, למה הדבר דומה -

לעבד, שאמר לו רבו, הרי מונייק של זהב³⁴, ואם לאו הרי כבלים של ברזל.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל -

אם עשיתם את רצוני, הרי הטוב והברכה,

ואם לאו, הרי הקללה".

וביאר בזה, מו"ז זיע"א:

"הסיף" - היינו, קנאתם ושנאתם של אומות העולם עלינו, מחמת התורה הקדושה.

"והספר" - היינו, התורה הקדושה.

"ואם תעשו מה שכתוב בספר הזה, אתם נצולים מן הסיף הזה" - היינו, כאשר אתם שומעים לדבריו של הבורא ית"ש ועוסקים בתורתו, וממילא שאתם מביאים עליכם ברכה, אזי, אתם ניצולים מחרבם של אומות העולם.

"ואם לא תעשו, אתם נהרגים בסיף הזה" - היינו, כאשר אין אתם שומעים לדבריו של הבורא ית"ש ואינכם עוסקים בתורתו, וממילא שאתם מביאים עליכם קללה, אזי, אתם נהרגים בחרבם של אומות העולם.

ו. במסכת כתובות³⁵, מצינו לשיטתו של רבא:

"כל שתחילתה באונס וסוף ברצון,

אפילו היא אומרת הניחו לו, שאלמלא נזקק לה היא שוכרתו, מותרת.

מאי טעמא?

יצר אלבשה³⁶."

³³ ישעיה, א', יט' - כ'.

³⁴ היינו:

תכשיט של זהב.

³⁵ נא' ע"ב.

ודקדק בזה, מו"ז זיע"א:

שכל הדין הלזה, נאמר דווקא באשה, שאינה בת תורה.

ברם, האיש, שהוא בן תורה,

ובכוחו להתיש את היצר הרע, על ידי "עסק התורה",

אי אפשר להצילו, בטענת "יצר אלבשה".

וכפי שדרש רבא, במסכת בבא בתרא³⁷, על הפסוק³⁸, "על דעתך כי לא אֶרְשָׁע, וְאִין מִיְדָךְ מִצִּיל":

"ביקש איוב, לפטור את כל העולם כולו מן הדין³⁹,

אמר לפניו, רבונו של עולם -

---

³⁶ היינו:

כל מעשה אונס, שתחילתו היה שלא מרצונה של האשה, אך סופו היה מרצונה של האשה,

אפילו אם האשה אומרת -

"הניחו לו לבועל,

שכן, אלמלא שהוא היה בא עלי באונס, הייתי שוכרתו שיבוא עלי".

הדין הוא, שאף על פי כן, היא מותרת לבעלה,

ואין אנו אומרים, שבעילתה היתה בעילה מרצון, אלא, בעילת אונס.

והטעם הוא -

משום שאנו אומרים, שעל ידי תחילת הביאה שהיתה באונס,

הכניס בה הבועל יצר הרע, וממילא, גם סוף הביאה היה באונס.

³⁷ טז' ע"א.

³⁸ איוב, י' - יז'.

³⁹ היינו:

בטענה, שכל העולם אנוסים על ידי יצר הרע.

וכך אמר איוב להקדוש ברוך הוא -

"על דעתך, כי לא אֶרְשָׁע" - לו היית חפץ, לא הייתי מרשיע!

בראת שור, פרסותיו סדוקות ⁴⁰,
בראת חמור, פרסותיו קלוטות ⁴¹,
בראת גן עדן, בראת גיהנם. בראת צדיקים, בראת רשעים ⁴²,
מי מעכב על ידך ⁴³ !?

ומאי אהדרו ליה חבריה דאיוב ⁴⁴ ?

---

⁴⁰ היינו:

בראת שור, אשר פרסותיו סדוקות,
שזה הוא סימן טהרתו, ומותר לאכלו.
והוא דבר אשר ברא הבורא ית"ש, ואין אפשרות ביד שום אדם לשנותו.

⁴¹ היינו:

בראת חמור, אשר פרסותיו קלוטות,
שזה הוא סימן טומאתו, ואסור לאוכלו.
והוא דבר אשר ברא הבורא ית"ש, ואין אפשרות ביד שום אדם לשנותו.

⁴² היינו:

בראת צדיקים, על ידי יצר הטוב,
ובראת רשעים, על ידי יצר הרע.
והצדיקים, מקומם לגן עדן,
ואילו הרשעים, מקומם לגיהנם.

⁴³ היינו:

מי מעכב על ידך מלהטות את לב הרשע להיות צדיק?
הלא, אתה הוא שמחליט במי יתגבר בו היצר הטוב, ובמי יתגבר בו היצר הרע.
וכשם, שאין לשור שום אפשרות בחירה להיות טמא, ולחמור אין שום אפשרות בחירה להיות טהור,
כך אין שום אפשרות בחירה לרשע, להינצל מן היצר הרע,
ואם היצר הרע מתגבר עליו, הרי הוא אנוס.

⁴⁴ היינו:

'אַף אַתָּה תִּפְרַח יְרָאָה, וְתִגְרַע שִׁיחָה לְפָנַי אֵלַי' ⁴⁵ ⁴⁶,

ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין ⁴⁷."

ז. " ⁴⁸ והמתבונן במקרא קודש הלזה, עיניו יחזו, כמה עמקה מחשבתו יתברך, בכוונת התורה הקדושה,

שמכאן ואילך, אי אפשר להם לזוז ממנה, ולהיות כאחד מגויי הארץ.

יען, כי הדבר ידוע, שבכל דבר יש שני קצוות, ויש ביניהם דבר ממוצע.

למשל -

הטוב והרע, הם שני קצוות רחוקים זה מזה,

ויש ביניהם דבר בינוני, שאינו לא טוב מוחלט ולא רע מוחלט.

כן הברכה והקללה,

הדבר ידוע, שיש ביניהם דבר ממוצע, שאינו לא ברכה ממש ולא קללה.

אשר על כן, בא הכתוב הזה, להודיע בשער בת רבים,

מה ענו לו חבריו של איוב, על טענתו זו?

⁴⁵ איוב, טו' - ד'.

⁴⁶ היינו:

אף אתה, שאתה אומר דברים אלו,

בכך אתה מפר את יראתם של בני האדם.

ומחמת דברך אלו, לא יתפללו בני האדם אל הקדוש ברוך הוא.

⁴⁷ היינו:

שכתשובה לדבריו של איוב, השיבוהו חבריו,

כאשר יעסוק האדם בתורה הקדושה, אזי, על ידי כך, הוא יצליח להינצל מן היצר הרע.

⁴⁸ לשון קודשו של מו"ז זיע"א.

לבל יחשוב האיש הישראלי בעת תוקף הגלות, להתנצל מעליו עדיה של תורה, ולהידמות לשאר גויי הארץ, ולעמוד במצב בינוני, כדי לברוח מקנאת ושנאת אומות העולם שביניהם,

כדי למצוא חן בעיניהם, כאשר יחשבו איזה המונים הפראים, וכאשר קרה בעוונותינו הרבים לאחינו שבערי אירופה - ואירע מה שאירע, לא תקום פעמיים צרה, ה' ינקום דמם,

על זה בא הכתוב, להרעיש על זה.

ההוא אמר, "רְאֵה, אָנֹכִי, נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם, בְּרָכָה וּקְלָלָה", כרוכים זה בזה.

ואל תחשוב, שיש ביניהם איזה דבר ממוצע, כטבע כל דבר,

אלא, "בְּרָכָה וּקְלָלָה",

ש-"הברכה", היא "אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ", "וְהַקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ",

ואין ביניהם, אפילו כמלוא נימא.

וכאשר תזורו אחור, משמירת התורה בדבר מה,

תשיגו חס וחלילה, הקללה."

ח. לאור דבריו הקדושים, נשכיל ונבין, את דברי הנביא ⁴⁹ :

"וְאֵת שְׂדוּד, מִה תַּעֲשֵׂי כִּי תִלְבָּשִׂי שָׁנִי, כִּי תַעֲדִי עֲדֵי זָהָב, כִּי תִקְרְעִי בַּפּוֹךְ עֵינַיִךְ, לְשׂוֹא תִתְנַפֵּי, מְאֹסוּ כָּךְ עֲגָבִים - נִפְשָׁךְ יִבְקָשׁוּ",

שכן, אומות העולם, מתקנאים ושונאים את עם ישראל, מחמת התורה הקדושה, ולפיכך, לא יועיל להם, כלל ועיקר, מה שינסו להידמות להם, ולעשות כמעשיהם, על ידי שהם ילכו לדרך האמצע.

ודבריו הקדושים והטהורים הללו, מתאימים הפלא ופלא, לדבריו הקדושים והטהורים של הסבא זיע"א מנובהרדוק ⁵⁰ :

⁴⁹ ירמיה, ד' - ל'.

⁵⁰ אשר הובאו לעיל באות ג'.

"בעד עבירה, סוקלין באבן,

ובעד מצווה, זורקין כיס זהב".

שכן, דרך התורה הקדושה, אינה דרך אמצע ככל הדרכים,

**אלא, כאשר עובר האדם עבירה, אזי, מתגברים עליו כוחות הטומאה של אומות
העולם, ואזי, דינו להיסקל באבן,**

**וכאשר הוא מקיים מצווה, אזי, מתגברים עליו כוחות הקדושה מן התורה
הקדושה, ואזי, זורקין עליו כיס של זהב.**

ט. במסכת כתובות ⁵¹, מצינו:

"בכה רבי יוחנן בן זכאי, ואמר, אשריכם ישראל -

בזמן שעושין רצונו של מקום, אין כל אומה ולשון שולטת בהם,

ובזמן שאין עושין רצונו של מקום, מוסרן ביד אומה שפלה -

ולא ביד אומה שפלה, אלא, ביד בהמתן של אומה שפלה".

והנה, כשאמר זאת רבי יוחנן בן זכאי, היה זה, בזמן שראה את בתו של נקדימון
בן גוריון מלקטת שעורים מתוך גללי בהמה,

ואמר לה רבי יוחנן בן זכאי, שזוכר הוא, שחתם לה בכתובתה, אלף אלפים דינרי
זהב מבית אביה, חוץ מבית חמיה.

**ולכאורה, מהלשון "אשריכם ישראל" משמע, שזה נאמר גם בזמן שאינם עושים
רצונו של מקום,**

והדבר צריך ביאור:

מה שייך לשון "אשריכם", בזמן שאינם עושים רצונו של מקום,

ובפרט, שאותו הלשון, נופל על עניין פורענות?

**י. והנה, לאור המתבאר בדבריו של מו"ז זיע"א, לא יוקשו הדברים כלל
ועיקר:**

⁵¹ יו"ע"ב.

שכן, אצל עם ישראל, אין דרך אמצע,
אלא, או דרך טובה, או דרך רעה,
או ברכה, או קללה,
או "סיף", או "סֶפֶר".
ואם כן, כאשר עם ישראל "עולים", הם עולים עד למעלה,
והיינו, לדרך טובה, שהיא ברכה, באשר היא מחוברת לדברי התורה הקדושה.
ברם, כאשר עם ישראל "יורדים", הם יורדים עד למטה,
והיינו, לדרך רעה, שהיא קללה, באשר מתגברת עליהם קנאתם ושנאתם של
אומות העולם.
ומשכך, עצם ההבדלה, שגם בעת ירידתם, הם לא שייכים לדרך האמצע -
כאומות העולם, אלא, הרי הם בשאול תחתית,
היא גדולתם ומעלתם, באשר מתוך נפילה זו ומתוך הקללות הבאות מחמתן,
ישבו עם ישראל אל מקור מחצבתם.
וממילא אם כן, זו היא בקשת הבורא ית"ש, מעם ישראל:
בְּנֵי חֶבְיִי, בבקשה ממכם, תבחרו בדרך הטובה, ותעסקו בדברי התורה הקדושה
בקדושתה ובטהרתה
וממילא, תבוא עליכם טובה וברכה.
שכן, מכיוון שאתם מובדלים מכל העמים,
כאשר בחרו בדרך הרעה, ותתרחקו מדברי התורה הקדושה,
תבוא עליכם הקללה, בדמות שנאתם וקנאתם של אומות העולם.
יתן ה' יתברך, ונקיים בעצמינו, את הציווי "וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים". אמן.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~ ~ ~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה